

MALBA NA HEDVÁBÍ

Malba na hedvábí, stejně jako většina technik jeho zdobení, k nám přišla z Asie, odkud hedvábí pochází. Patří k nejstarším způsobům vzorování hotové tkaniny. V Evropě se díky dostupnosti hedvábí i nových výtvarných materiálů stala oblíbenou zejména v posledních desetiletích. V Čechách se malba na hedvábí masově rozšířila až po revoluci v roce 1989, do té doby byla u nás dostupnost hedvábí a materiálů pro malování téměř nulová.

Barvy na hedvábí

Na hedvábí se maluje speciálními barvami, které se dělí podle typu jejich ustalování na barvy fixované teplem a barvy fixované párou. Ve výtvarných potřebách dostanete poměrně velkou nabídku kvalitních barev a je na vás, které si vyberete. Každý upřednostňuje něco jiného a je dobré si barvy vyzkoušet, než zakoupíte celou barevnou paletu. Barvy se dají mezi sebou míchat, přesto je dobré nezůstat jen u základních odstínů, ale pořídit si minimálně všechny barvy, které máte v oblibě. Při míchání barev spotřebujete zbytečně moc drahé barvy, než se podaří vytvořit požadovaný odstín.

My budeme v projektech používat barvy fixované teplem. Ty se dále dělí na barvy transparentní, které jsou tekuté, průhledné, a proto je ovlivňuje barva podkladu, a na barvy krycí, které jsou pastózní, husté a podklad překryjí bez ovlivnění svého odstínu. Existují také zažehlovací barvy metalické. Jsou většinou krycí a mají kovový lesk. Barvy se fixují několikaminutovým zažehlením látky z rubové strany, fixace je tedy velmi nenáročná.

Dále budeme potřebovat zahušťovací přípravek, omezující rozpíjení transparentních barev, mizící (fantomový) fix, jímž si můžeme na hedvábí předkreslit vzory, které zmizí buď samy během několika hodin nebo po kontaktu s vodou, a také batikovací barvy na podklady malby.

Štětce

Vedle barev je potřeba mít doma i vhodné štětce. Můžete si zakoupit speciální štětce na hedvábí, ale jsou dražší než vlasové na akvarel a lze se bez nich obejít. Kvalitní vlasový štětec je naprosto vyhovující. Lze použít i štětce se syntetickým vlasem. Vhodné jsou štětce, které udrží větší množství barvy a jsou tvarované do špičky. U kulatých štětců je důležité, aby dobře držely tvar a špičku. U plochých štětců je potřeba si dát pozor též na to, aby držely tvar, to znamená, aby se zužovaly v celé ploše směrem ke špičce, a aby nepelichaly (nepouštěly vlas). Pokud potřebujeme štětec na kresbu, musí být skutečně kvalitní. Při nákupu štětců si od vybraného druhu nechte ukázat několik kusů a pokuste se vybrat ten, který má nejlépe sestřižený vlas do špičky. Je to problematické, neboť štětce jsou fixovány tužidlem. Tím často neodhadneme správně ani tvar ani pevnost vlasu a po odstranění tužidla vodou můžeme být nepříjemně překvapeni. Vyhněte se nápadně levným štětcům. Dobré je držet se osvědčené značky. Ploché štětce s přírodním vlasem a dřevěnou rukojetí si vybírám české, jsou dobré a levnější než dovoz.

Rám na hedvábí

Abychom mohli na hedvábí malovat, musíme ho mít vypnuté na rámu. Jak jsem již zmínila v úvodu knihy, není nutné si kupovat drahé nastavitelné rámy, je možno použít třeba dřevěné rámy zhotovené doma z latí. Hedvábí lze napnout mezi dřevěné kozy, do starých obrazových ráků nebo blindráků pro vypínání malířského plátna. Hedvábí je možné také snadno vypnout mezi dva pracovní stoly. Většinou stačí hedvábí přichytit v rozích špendlíky nebo jemnými připínáčky. Pokud malujeme na polotovar se zarolovanými okraji, připevníme hedvábí za tento okraj. K přichycení hedvábí můžeme také použít klipce (žabky) na záclony uchycené k rámu gumičkou.

Další pomůcky

Z dalších pomůcek se budou hodit menší mističky či skleničky na míchání barev, plastové injekční stříkačky na odměřování barev a zahušťovadla, tužka, černý fix, pravítko a pauzovací papír na návrhy vzorů, sůl na solné efekty u akvarelu, ostré nůžky a určitě se neobejdeme také bez sklenice s vodou.

Barvení hedvábí a kresba transparentními barvami

Malbu i kresbu ornamentů můžeme vytvářet na hedvábí předem obarveném batikovacími barvami. Podklad si uzpůsobíme tak, aby vyhovoval naší představě o vzoru a zároveň vzor nerušil ani nepotlačoval. Jelikož budeme pracovat s transparentními barvami, vybíráme na něj raději světlé odstíny. Zároveň většinou platí, že čím jednodušší podklad zvolíme, tím lépe vzor vynikne.

Většina technik barvení textilu se provádí za horka. Obarvení látky, ať jednobarevné nebo formou batiky, nejsnáze provedeme v horké lázni. Tímto procesem barva pronikne do vlákna a nemění splývavost látky.

Zásady barvení hedvábí

K základním pravidlům barvení patří barvit předem vypranou látku zbavenou všech impregnací, případně nečistot.

Upravovaná látka by měla být v ideálním případě bílá. Pokud budeme barvit již barevnou látku, musíme počítat se změnou odstínu námi zvolených barev.

V tomto případě je lepší barevnou látku předem odbarvit a nemusíme si pak dělat hlavu s případným mícháním barev s podkladem. Odbarvovač patří ke každé řadě barev na látky. Hodí se nám i v případě, že se nám dílo nepodařilo. Odbarvovače nebývají k látce příliš šetrné, a proto je lepší je nepoužívat opakovaně.

Hedvábí dobře absorbuje barvu a díky svému přirozenému lesku dodá barvám sytost. Tu ovlivňuje i hustota hedvábí a jeho gramáž. Pokud například zvolíte silnější Crêpe de Chine 16, získáte při použití stejné barvy výraznější odstín než u tenčího Chiffonu.

Obarvené hedvábí fixujeme dle návodu na barvách nebo v octové lázni (látku namočíme na dvacet minut do studené vody, do které jsme nalili ocet v poměru asi 1 díl octa na 20 dílů vody.)

Nesmíme zapomenout na ošetřování barvených látek. Pereme je zásadně při nízkých teplotách do 40 °C, nejlépe jednotlivě a v ruce. Hedvábí pereme v mýdle nebo šamponu, poté ho vymácháme, necháme odkapat a ještě mokré žehlíme. (Pokud bychom použili prášek na praní, zbavili bychom hedvábí jeho přirozené mastnoty, a tím by postupně docházelo ke ztrátě lesku a vláčnosti hedvábí.)

KRESBA ORNAMENTŮ

Materiál:

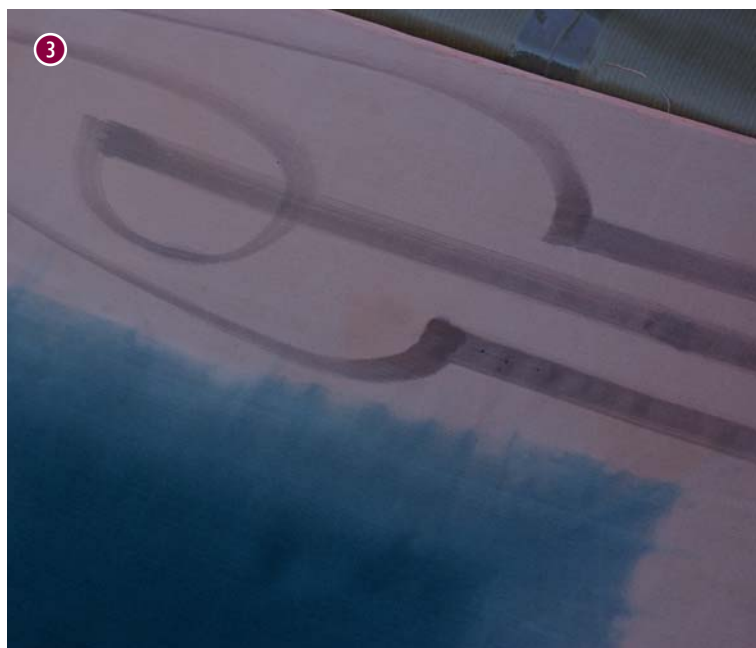
Crêpe de Satin 12,5, batikovací barvy (oranžová na okraj a směs zelené, modré a šedé na střed šátku), transparentní zažehlovací barvy (černá, šedá, oranžová, žlutá, růžová), plochý a kulatý vlasový štětec.

Postup

1 Hedvábí lehce obarvíme v barvicí lázni. Barvíme tak, že hedvábí složíme na čtvrtiny a poté přeložíme úhlopříčně, aby nám vznikl pravoúhlý trojúhelník s přeponou směřující od středu šátku k jeho cípům. Šátek ponoříme do barvicí lázně (modrozelené) cípem se středem šátku a rovnoběžně s okrajem šátku. Poté necháme barvu ze šátku odkapat, otočíme ho a ponoříme nenabarvený okraj do lázně s oranžovou barvou. Pokud si nejste skládáním a barvením šátku jisti, vyzkoušejte si to na kousku papíru. Šátek dobře vymácháme a zafixujeme podle návodu na barvách nebo ve vodě s octem (v poměru 20 : 1). Vznikne nám šátek s oranžovým okrajem a tmavým středem. Vyžehlíme ho a napneme do rámu.

Nyní si vytvoříme návrh vzoru. Vzor si můžeme celý předkreslit mizicím fixem. Na látku ho přeneseme tak, že na papíru předkreslený motiv obtáhneme výrazným fixem a vložíme pod hedvábí. U Pongé, které je průsvitné, by nyní motiv stačilo obkreslit mizicím fixem. U silnějšího hedvábí musíme motiv prosvítit. To uděláme tak, že návrh ve skutečné velikosti i s šátkem přiložíme na okno nebo položíme na skleněný stůl, pod který dáme zdroj světla. Také je možné fixem pouze vytvořit na šátku značky, podle kterých předlohu znovu namalujeme. Jakmile získáme zkušenost s malováním ornamentů, je možné ornament malovat volně podle návrhu přímo na hedvábí.

2 Plochým vlasovým štětcem namalujeme základní vzor. Štětec namočíme do šedé barvy a otřeme ho o okraj nádoby s barvou, tím získáme potřebné množství barvy na štětcí. (Štětec nesmí být příliš suchý, ale nesmí z něj ani odkapávat barva.)

3 Nejprve namalujeme rovné linie, a poté z nich vycházející ozdobné linie. Malujeme rychlými tahy štětce, aby se barva na hedvábí nerozpíjela.

4 Oranžovou barvou vytvoříme na liniích čtverečky.

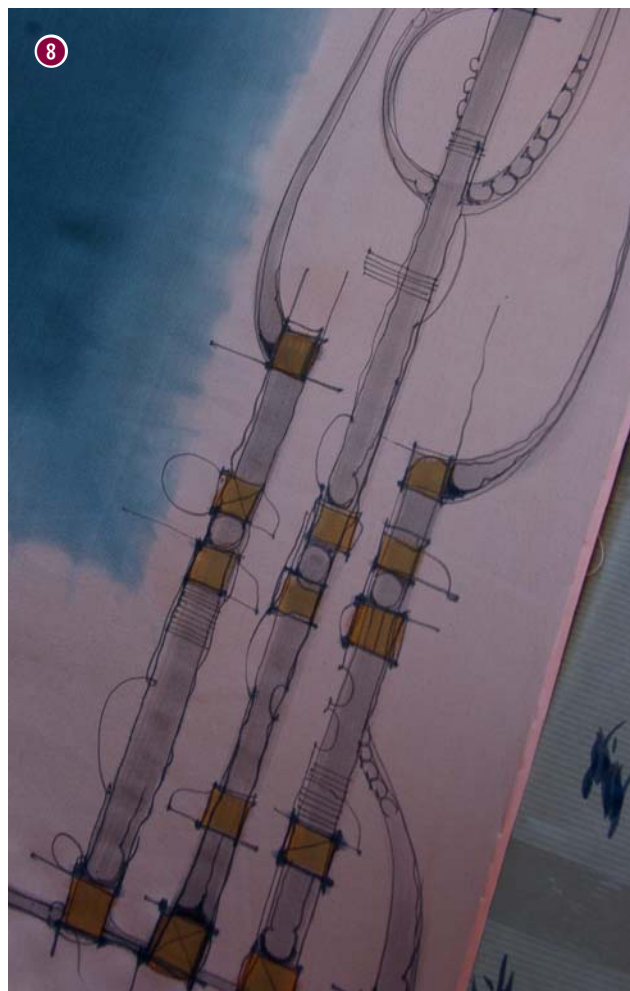
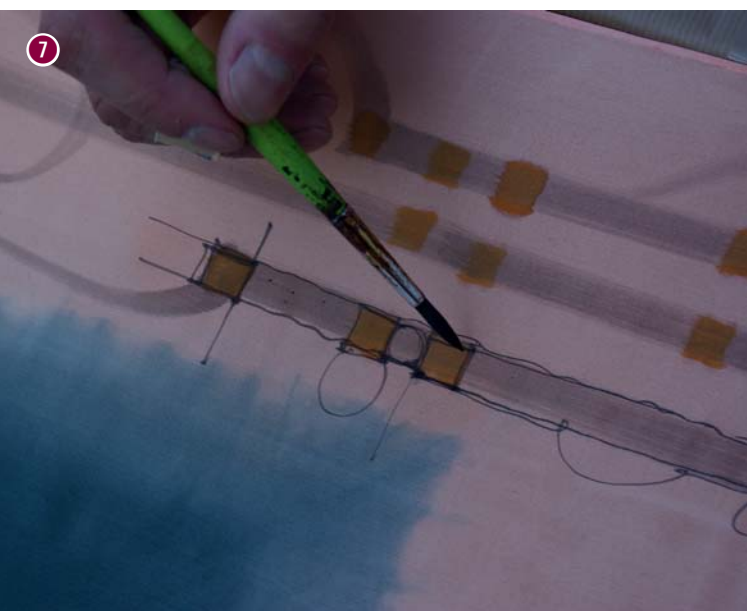
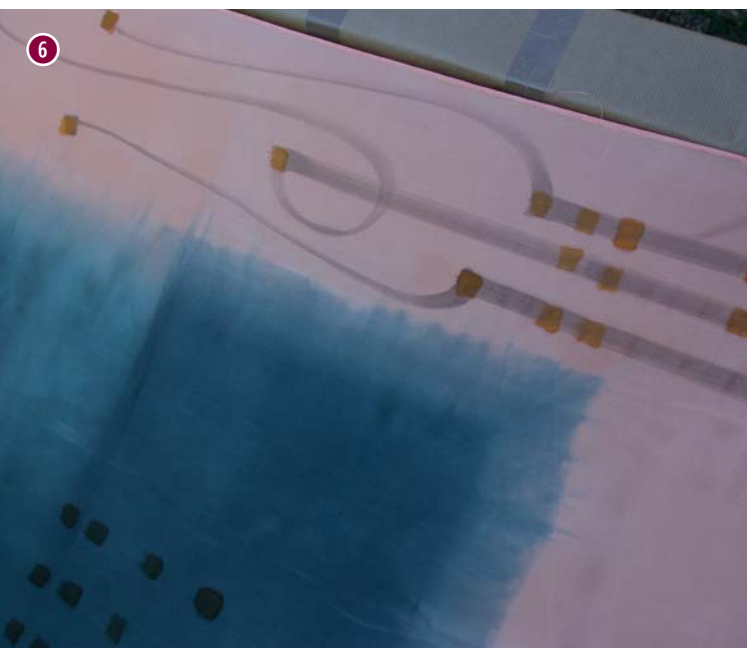
5 Čtverečky namalujeme také do středu šátku, použijeme oranžovou a šedou barvu.

6 Malbu necháme dobře zaschnout.

7 8 Tenkým vlasovým štětcem lehce namočeným v černé barvě kreslíme kontury vzoru. Štětec držíme kolmo k podkladu. Tahy vytváříme plynulým a rychlým pohybem jedním směrem. Nezastavujeme se, okamžitě by v místě zastavení vznikla rozpitá skvrna.

(Malba i kresba jsou věci cviku, trvá poměrně dlouho, než se linie kresby přestanou rozpíjet. Neztrácejte naději, pokud vám to hned nepůjde. Čím silnější hedvábí použijete, tím se bude barva méně rozpíjet. Pro začátek je lepší malovat na hedvábí, jako jsou Habotai 10, Crêpe de Chine 12 nebo Tafetta 10,5, než se přistoupí ke kresbě na Pongé 5.)

Po zaschnutí barvy z rubové strany zažehlíme dle návodu na lahvičce. Tím celý výrobek zafixujeme. Pereme v mýdlovém roztoku nebo šamponu do 40 °C.

PSANÍ NA HEDVÁBÍ

Materiál:

Tři hedvábné kravaty, batikovací barvy, černá transparentní zažehlovací barva, tenký kulatý vlasový štětec, mizící fix.